

ШИФР «КОМП'ЮТЕРНИЙ ДИСКУРС»

АКТУАЛЬНІ ЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ КОМП'ЮТЕРНОГО ДИСКУРСУ

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ.....	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ МОВИ.....	7
1.1. Термінологічні аспекти поняття «дискурс».....	7
1.2. Основні напрямки дослідження комп'ютерної мови.....	8
1.3. «Онлайн» як форма комунікації.....	10
РОЗДІЛ 2. ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО КОМП'ЮТЕРНОГО ДИСКУРСУ.....	12
2.1. Лексико-стилістичні особливості комп'ютерного дискурсу.....	12
2.2. Специфічні риси комп'ютерного дискурсу.....	15
РОЗДІЛ 3. ФОРМАЛЬНО-ГРАМАТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОМП'ЮТЕРНОГО ДИСКУРСУ.....	18
3.1. Основні способи творення української комп'ютерної лексики.....	18
3.2. Аббревіація та акронім як форми скорочення лексичних одиниць..	22
3.3. Графіка комп'ютерного дискурсу.....	24
3.4. Емотикони в електронному тексті.....	26
ВИСНОВКИ.....	28
ЛІТЕРАТУРА	30

АНОТАЦІЯ

Науково-дослідна робота містить 29 сторінок основного тексту, 28 найменувань використаної літератури.

Актуальність роботи зумовлена тим, що комп'ютерною лексикою користуються багато людей різних професій і різного віку, саме комп'ютерне спілкування стає найбільш поширеним видом комунікації, тоді як типи й жанри комп'ютерного дискурсу в лінгвістичній літературі висвітлені недостатньо.

Мета дослідження – з'ясувати актуальні лінгвістичні аспекти сучасного комп'ютерного дискурсу.

Для досягнення поставленої мети передбачено розв'язання таких **завдань**:

- 1) дати визначення терміна «дискурс»;
- 2) виявити типові риси комп'ютерного спілкування;
- 3) описати лексичні особливості комп'ютерного дискурсу;
- 4) з'ясувати основні шляхи словотворення комп'ютерної лексики.

Об'єктом дослідження є комп'ютерне спілкування, що постає як комунікативна подія, створена завдяки використанню комп'ютерних технологій.

Предметом дослідження обрано мовні характеристики комп'ютерного спілкування.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що виявлено й описано графічні, стилістичні та лексичні особливості комп'ютерного дискурсу.

Ключові слова: дискурс, комп'ютерна мова, термінологія, професіоналізми, графіка комп'ютерного дискурсу

ВСТУП

Інформаційний простір сучасного суспільства розвивається швидкими темпами, у якому провідну роль відіграє діджиталізація. Наше дослідження присвячене вивченню особливостей комп'ютерного дискурсу, адже зараз усе об'єднується навколо всесвітньої павутини та комп'ютера, лексичний склад мови оновлюється, з'являються нові терміни, які потрібно опанувати й засвоїти, щоб гармонійно співіснувати з сучасністю. Термін «комп'ютерний дискурс» з'явився у США в 1946 році, коли створили перші обчислювальні машини. А.І. Самаричева трактує поняття «комп'ютерний дискурс» так: 1) будь-яке спілкування в комп'ютерних мережах; 2) спілкування на тематику, пов'язану з комп'ютерним дискурсом, під яким ми розуміємо всю сукупність текстів, об'єднаних спільною тематикою, пов'язаною із сучасними комп'ютерними технологіями [18, с.67 – 72].

У наш час комп'ютерні технології впроваджуються практично в усі сфери суспільного життя. А відтак, мова технологій стала більш популярною та значимою. Сучасні лінгвісти вважають, що Інтернет та технології є суцільним світом, у якому є своя цілком повна та реальна мова, у якій поєднані як розмовні слова, так і професійні терміни.

Термін «дискурс» вивчають протягом тривалого часу, але дотепер однозначного тлумачення науковці так і не дали. Дискусійність терміна зумовлена історією становлення, коли в семантичній «пам'яті» лексеми зберігаються ознаки її попередніх вживань. Згідно з класичним визначенням, запропонованим Н. Д. Арутюною, дискурс – це мовлення, що розглядається як цілеспрямована соціальна дія, як компонент, який бере участь у взаємодії людей і механізмах їхньої свідомості; мовлення, заглиблене в життя [13, с.136].

Терміни «комп'ютерного дискурсу» вивчали такі дослідники, як О. Дедова, І. Ільїна, С. Мойсеєнко, А. Самаричева, О. Кириченко та інші. Вони вважали, що комп'ютерна мова є формою писемного мовлення, яка

представлена на моніторі. Даний термін можна трактувати як спілкування, яке відбувається за допомогою електронних пристроїв. Науковці розділили мову комп'ютерного дискурсу на дві категорії мовлення: усну (звукові чати Skype, Zoom, Google Meet тощо) та писемну (текстові чати, email, Microsoft Office 365, Google Classroom, блог, вебсайт та інші).

За короткий період часу комп'ютерна лексика проникла у всі сфери суспільного життя, при цьому мова набула наукового розповсюдження в освітньому середовищі, публіцистичних текстах, науковій фантастиці та ін.

Актуальність цієї роботи зумовлена тим, що комп'ютерною лексикою користуються багато людей різних професій і різного віку, саме комп'ютерне спілкування стає найбільш поширеним видом комунікації, тоді як типи й жанри комп'ютерного дискурсу в лінгвістичній літературі висвітлені недостатньо.

Мета дослідження – з'ясувати актуальні лінгвістичні аспекти сучасного комп'ютерного дискурсу.

Для досягнення поставленої мети передбачено розв'язання таких завдань:

- 1) дати визначення терміна «дискурс»;
- 2) виявити типові риси комп'ютерного спілкування;
- 3) описати лексичні особливості комп'ютерного дискурсу;
- 4) з'ясувати основні шляхи словотворення комп'ютерної лексики.

Об'єктом дослідження є комп'ютерне спілкування, що постає як комунікативна подія, створена завдяки використанню комп'ютерних технологій.

Предметом дослідження обрано мовні характеристики комп'ютерного спілкування.

Методи дослідження. Відповідно до мети і завдань наукової роботи характеристика матеріалу здійснюється на основі проблемного аналізу комп'ютерного дискурсу для визначення теоретичних основ дослідження. У процесі написання роботи використано описовий метод із прийомами

спостереження, метод компонентного та контекстуального аналізу комп'ютерного дискурсу.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що виявлено й описано графічні, стилістичні та лексичні особливості комп'ютерного дискурсу.

Матеріалом для дослідження вибрані словникові статті, тексти електронних повідомлень, записи усного мовлення користувачів комп'ютера.

Практичне значення роботи полягає в можливості використання проаналізованих матеріалів у процесі підготовки спеціалістів комп'ютерної сфери.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, висновки й результати дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти та гуманітарних дисциплін Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка; висвітлено в доповідях і повідомленнях на II Міжнародній науково-практичній конференції: «Scientific Community: Interdisciplinary Research» (Hamburg, Germany, 26-28.02.2021,) і на IV науково-практичній конференції «Scientific Horizon in the Context of Social Crises» (Tokyo, Japan 6-8.02.2021).

Матеріали дослідження **впроваджувалися** в навчальний процес Полтавського обласного наукового ліцею-інтернату II-III ступенів при Кременчуцькому педагогічному коледжі імені А.С. Макаренка з 01.09.2020 р. по 20.12.2020 р. Розроблені матеріали використовувалися на заняттях української мови та інформатики у 8-х – 11-х класах (Довідка про впровадження №17-Л від 02.02.21).

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаної літератури. Загальний обсяг тексту – 29 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ МОВИ

1.1. Термінологічні аспекти поняття «дискурс»

Одним із основних понять сучасної лінгвістики тексту є дискурс. Цим поняттям користувалися понад 2 тисячі років тому римляни, називаючи так діалог, бесіди, мовлення вчених. У лінгвістику як термін він був запроваджений у 50-х роках 20 ст. На сьогодні сфера вживання цієї термінологічної одиниці дуже велика: лінгвістика, логіка, семіотика, теорія комунікації, філософія.

Хоча теорію дискурсу дуже тривалий час досліджують вчені-лінгвісти, загальноновизнаного визначення поняття дискурс ще й досі не існує.

Із французької *discours* – це промова, вступ, розмова на якусь тему, а з латинської *diskursus* – міркувати. У широкому сенсі, дискурс – це писемний чи усний мовленнєвий потік, складна єдність мовної практики та надмовних факторів, необхідних для розуміння тексту.

Розгалуженість визначення терміна «дискурс» зумовлена історією його становлення, коли в семантичній «пам'яті» лексеми зберігаються як ознаки попередніх її вживань.

У контексті аналізу дискурсу можна виокремити два аспекти: мовленнєвий та комунікативний. Мовленнєвий аспект полягає в регулюванні правилами міжфразового синтаксису. Комунікативний дискурс є текстом, що містить взаємозалежні роздуми кількох суб'єктів.

Отже, дискурс вважають процесом спілкування, який сформувався в результаті різних форм вияву мовленнєвої діяльності представників певної лінгвокультурної спільноти.

1.2. Основні напрямки дослідження комп'ютерної мови

У лінгвістів Інтернет – особливе комунікативне середовище, у якому успішно поєднуються усний і писемний види мовлення. У сучасному мовознавстві з'явилося чимало праць вітчизняних лінгвістів, які присвячені опису інформаційно-комунікативного процесу, проблемам дискурсології та медіа-лінгвістиці (Ф. С. Бацевич [1], А. Д. Бєлова [2], В. І. Карасик [7]). О. М. Галичкіна [4] й С. С. Данилюк у своїх дисертаційних роботах подають лінгвістичну характеристику вебсайтів, інтернет-новин, комп'ютерних конференцій.

Одним із перших дослідників Інтернет-лінгвістики вважається Девід Крістал. Новий спосіб спілкування в мережі він вважав революційним. Увів поняття «Global Village», яким об'єднав всю спільноту Інтернету. Також на позначення нового мовного рівня він запропонував термін Netspeak. «У цілому ж, – констатує автор, – Netspeak розглядається більше як писемна мова, що тяжіє до мовлення, ніж зафіксована у писемній формі розмовна» [27, с. 154].

Лінгвістичні дослідження комп'ютерного дискурсу супроводжуються низкою дискусій, одна із яких стосується неоднозначності щодо визначення статусу цієї мови. Так, О. В. Дедова та І. А. Ільїна розглядають комп'ютерну мову як форму писемного мовлення, пояснюючи це тим, що вона дійсно існує як «текст, представлений на екрані комп'ютерного монітора» [5, с. 135]. О. А. Кириченко [9, с. 51 –55] відносить цю мову до усної, обґрунтовуючи своє бачення тим, що речення складаються з простих повідомлень, коротких, часто семантично не зв'язаних, діалогу немає. Основою даного лінгвістичного погляду є твердження того, що користувачі вважають комп'ютерно-опосередковану комунікацію як розмову, не беручи до уваги навіть її писемну форму вияву.

О. М. Галичкина [4, с.19], О. В. Бондар [3, с. 16 – 19] щодо визначення статусу комп'ютерної мови займають проміжну позицію, тобто вважають її

комбінацією і усного, і писемного мовлення, розглядаючи різні жанри Інтернету як такі, що тяжіють то до усного (звукові чати Skype, Zoom, Google Meet тощо), то до писемного (текстові чати, email, Microsoft Office 365, Google Classroom, блог, вебсайт та інші) мовлення.

Жанри інтернет-комунікації, які складно класифікувати до того чи іншого виду мовлення (інтернет-спільноти, коментарі тощо), дослідники розглядають як специфічну проміжну форму мовлення: «Мова Інтернету може бути віднесена до нового різновиду мови, що посідає значуще місце в житті соціуму разом із такими великими підсистемами, як, наприклад, мова художньої літератури, розмовна мова тощо» [10, с. 30]).

Дискусійність проблеми дослідження виникає через ненадійність збереження фактичного матеріалу. З одного боку, текст знаходиться на сайті, ми бачимо його, можемо ним користуватися, а з іншого боку, адміністратор сайту будь-коли може змінити чи зовсім прибрати текст.

Незважаючи на всі труднощі, дослідження комп'ютерного дискурсу залишається найактуальнішою, найцікавішою темою. Кількість публікацій на цю тему невпинно зростає.

Таким чином, мовознавці різних країн продовжують активно досліджувати мову, якою послуговуються жителі комп'ютерного гіперпростору. Вони вважають, що писемна мова у сфері інтернет-комунікації характеризується адаптацією таких засобів розмовної мови, як, наприклад, інтонація та тон, до паралінгвістичних засобів писемної мови. Це стосується, зокрема, шрифту чи кольору. Унаслідок цього виникає писемна розмовна мова як нова форма мовної взаємодії.

1.3. «Онлайн» як форма комунікації

У період розвитку спілкування «онлайн» перед лінгвістами постала проблема віднесення цієї комунікації до усного чи писемного виду мовлення. Адже це спілкування поєднує у собі риси як усного мовлення (мовець не

слідкує за правильністю вибору вжитих конструкцій, стилістичною завершеністю тощо), так і писемного (мовлення зафіксовано письмово).

В інтернет-комунікації можна виділити три форми мовлення. До першої належить полілогічна форма. Полілог являє собою розмову між кількома особами та є змістово-сміисловою структурою зі спонтанністю, не лінійністю мовлення. В інтернет-мовленні полілог – це коментування записів, відео чи зображень, опублікованих певним користувачем. У такій комунікації всі учасники рівноправні, регламент спілкування відсутній, а полілог ініціюється адресантом.

Іншим різновидом мовлення є монолог. Ця форма належить лише адресанту та не передбачає безпосередню мовленнєву реакцію адресата. Особливостями є написання великих за обсягом текстів, побудованих на структурно та змістовно пов'язаних між собою висловлюваннях. Проте бувають ситуації, коли монолог може перейти в полілог. Найчастіше це відбувається у процесі коментування того чи іншого запису.

Ще одним варіантом комунікації є діалог, основне призначення якого – обмін між мовцями висловлюваннями контекстуальними репліками. Переважно, таку форму використовують для інтимізації повідомлень, тобто розмова є приватною.

Оригінальним є функціональний аналіз мови Інтернету Л. Ф Компанцевої [10]. Беручи до уваги те, що на місці аудіовізуальних лакун формуються фонетичний та графічний рівні спілкування, вона з упевненістю спрямовує це мовлення до розмовно-писемної форми.

Протилежні погляди висловлює американська лінгвістка Наомі Байрон. Наводячи риси, притаманні як розмовній, так і писемній формам, вона доводить, що мова Інтернету є змінним поняттям. Обґрунтовує це тим, що спілкування онлайн має більше спільного з письмом, ніж з усним мовленням, адже в дискусіях мовці широко використовують усі можливості як свого словникового запасу, так і відомого їм синтаксису. Також Наомі Байрон звертає увагу на те, що онлайн комунікація є все ж таки письмово

зафіксованою, але, з іншого боку, постає проблема лінгвістичної байдужості. Тобто, для користувачів соціальних мереж правильність написання тексту відходить на задній план. Для них мова – це лише засіб комунікації. Людина не замислюється над тим, як пише, допускає багато помилок, не переймається цим, використовуючи таким чином риси усного мовлення.

Отже, онлайн-спілкування є окремою особливою формою мовлення, у якій усне та писемне тісно переплітаються, створюючи своєрідний тандем, зафіксований письмово. Однак це мовлення більш тяжіє до усного, бо користувачі, із метою економії часу, намагаються максимально скоротити своє повідомлення. Завдяки цьому з'являється можливість для подальшого удосконалення мови. Адже саме неформальність спілкування сприяє появі нових стилістичних норм, фразеологічних одиниць; розширенню словникового складу неологізмами та okazіоналізмами; зміні стилістичних та граматичних закономірностей. Таким чином, розвиток інноваційних технологій наближає комунікацію онлайн до живої розмовної мови.

РОЗДІЛ 2. ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО КОМП'ЮТЕРНОГО ДИСКУРСУ

2.1. Лексико-стилістичні особливості комп'ютерного дискурсу

Паралельно із стрімким поширенням інформаційних технологій у другій половині минулого століття постає потреба вибору лексичних одиниць для номінації комп'ютерної термінології.

Інколи доводиться використовувати терміни англійського походження, що призводить до їх помилкового сприйняття. Наприклад, «*но кар'єр*» з'явилося унаслідок неправильного прочитання повідомлення «*no carrier*», але цікаво, що при цьому обидві одиниці позначають одне й теж – відсутність з'єднання при зв'язку через модем.

Розвиток новітніх технологій у багатьох країнах світу посприяв зародженню специфічної мови, якою почали користуватися комп'ютерні спеціалісти переважно молодого віку. Вони поповнювали її елементами гумору та засобами емоційної забарвленості. Комп'ютерній лексиці притаманна метафоричність та образність. Слід зазначити, що дану лексику використовують не тільки спеціалісти, але й пересічні користувачі, які інколи неправильно читають іншомовні терміни, і через що виникають схожі з реальними жартівливі номени.

Комп'ютерну лексику відносять до лексики обмеженого вжитку. За традицією, вона поділяється на професіоналізми, жаргонізми та арготизми.

Професіоналізм – слово або зворот, властиві мовленню людей певної професії [20, с.332]. За межами даного професійного середовища ці слова не завжди зрозумілі або не становлять інтересу. Наприклад: *аплет* – коротка комп'ютерна програма; *ботнет* – це комп'ютерна мережа, що складається з деякої кількості хостів із запущеними ботами; *диз'юнкція* – двомісна логічна операція, що має значення «істина»; *Ethernet* – найпопулярніший протокол кабельних комп'ютерних мереж; *інверсія керування* – це принцип побудови

програми; *HTTP-cookie* або «куки», або «печеньки» (не «печиво», а саме «печеньки») – у комп'ютерній термінології поняття, яке використовується для опису інформації у вигляді текстових або бінарних даних, отриманих від вебсайту на вебсервері, яка зберігається у клієнта; *лінус* – загальна назва UNIX-подібних операційних систем на основі однойменного ядра; *мікрокомп'ютер* – термін для позначення комп'ютерів, які мають невеликі фізичні розміри; *нігерійські листи* – вид шахрайства, поширений в Інтернеті; *операнд* – аргумент операції; *плотер* – пристрій, призначений для виведення даних у графічній формі на папір; *рендеринг* – візуалізація, проявлення, відмальовування, подання; *сніфер* – програма або програмно-апаратний пристрій, призначений для перехоплення й подальшого аналізу; *тролінг* – вид взаємодії в онлайн-дискусіях на віртуальних комунікативних ресурсах; *утиліта* – невеличка прикладна програма; *фаєрвол*, *файрвол* – узагальнююча назва фізичних пристроїв чи програмних застосунків; *мережевий шлюз* – апаратний маршрутизатор або програмне забезпечення для сполучення комп'ютерних мереж, що використовують різні протоколи – локальні та глобальні; *слот* – роз'єм для підключення пристроїв до материнської плати; *порт* – роз'єм для підключення зовнішніх пристроїв до системного блоку, *сокет* (Socket) – роз'єм для підключення процесора.

Професіоналізми використовуються як у писемному, так і в усному мовленні.

На відміну від експресивно нейтральних професіоналізмів, у розмовному мовленні будь-якого професійного середовища завжди є певна кількість жаргонізмів. **Жаргонізм** – соціальний діалект; відрізняється від літературної мови специфічною лексикою і вимовою, але не має власної фонетичної і граматичної системи. Як правило, це словник розмовного мовлення людей, зв'язаних певною спільністю інтересів [14, с.7].

Етимологічною базою комп'ютерних жаргонізмів є слова загальнонародної мови, ужиті в специфічному значенні: *дрова* – драйвера; *дейлік* – зібрання кожного дня; *велосипед* – код, який вже придумали; *маркап*

– макет; *ось* – операційна система; *бургер меню* – клавіша на сайті; *костиль* – неправильний код, який працює.

У сфері своєї професійної діяльності комп'ютерники, фахівці з комп'ютерної техніки, активно використовують жаргонізми як в усному, так і в писемному мовленні.

Комп'ютерну мову вважають молодіжною, у якій помітне місце займають жаргонізми. Їх використовують представники юного покоління, яким нецікаво спілкуватися лексичними засобами літературної чи розмовної мови, тому вони намагаються зробити свою мову індивідуальною та неповторною, простою для розуміння.

Арготизми також є складовою комп'ютерної лексико-семантичної системи. Арготизми (фр. *argotismes*, від *argot* – жаргон) – спеціальні слова або вирази, що їх уживають представники окремих соціальних груп з метою засекретити свою мову, зробити її незрозумілою для інших [21, с.18]. Сьогодні ж кожен користувач комп'ютерного середовища, так чи інакше, зустрічається з особливою субкультурою так званих хакерів, у якій є свої міфи, свої герої, злодії і, звісно, своя особлива мова: «*мать*» – материнська плата; «*скролінг*» – форма подання інформації, при якій вміст рухається у вертикальному або горизонтальному напрямку; «*камінь, мозок*» – процесор; «*вінчестер, хард*» – жорсткий магнітний диск; «*вінда*» – операційна система Windows.

Варто нагадати, що поширений в Інтернеті файл «Jargon File» зіграв вирішальну роль у поширенні мови хакерів і їхньої культури. Особливий вокабуляр хакерів об'єднує їх, допомагає ідентифікувати становище в товаристві їхніх окремих представників, обмінюватися інформацією і розпізнавати чужинців.

Для мови хакерів характерна велика розмаїтість відтінків, що відбивають психологію людей, які нею користуються. Характерною рисою хакерів є гра слів. Їхні інновації або лінгвістичні знахідки відбивають незвичні сполучення слів або стилів і використовуються не тільки для

порозуміння обмеженого кола осіб, але і, схоже, для власного задоволення [12, с. 37 – 40].

Комп'ютерний дискурс формують ряд комунікативних рис: наявність електронного каналу передачі; опосередкованість; дистанційність; передача емоцій за допомогою символів «емоджі»; жанрова неоднорідність; креативність учасників дискурсу.

Отже, на сучасному етапі комп'ютерний дискурс можна вважати оригінальним мовленням спеціалістів із галузей новітніх технологій. Воно є новітнім, тому й не дивно, що саме молоде покоління творить, формує й використовує його.

2.2. Специфічні риси комп'ютерного дискурсу

Комп'ютерний дискурс – це спілкування користувачів чи ІТ-спеціалістів безпосередньо чи засобами комп'ютерних мереж.

Комп'ютерне спілкування може бути двох типів: індивідуально-орієнтованим (листування засобами електронної пошти) і статусно-орієнтованим (спілкування в різноманітних конференціях).

Комп'ютерний дискурс має багато особливостей. Ми розглянемо найхарактерніші його риси.

Першою рисою є електронний канал передачі інформації. Він, як і будь-яка інша модель комунікації надає адресанту й адресату засоби створення та прийняття повідомлення. У комп'ютерній комунікації використовується штучний канал, бо з одного боку знаходиться комп'ютер, а з іншого – сучасні технології зв'язку. Західні дослідники визначають цей вид комунікації терміном Computer-Mediated Communication («комп'ютерно-опосередкована комунікація»).

Другою рисою є опосередкованість, що зумовлена терміном «комп'ютерно-опосередкована комунікація»: учасники комп'ютерного спілкування використовують технічні та електронні засоби зв'язку.

Ще однією рисою комп'ютерного дискурсу є дистанційність. Тобто учасники комп'ютерного спілкування знаходяться далеко один від одного, і, зазвичай, не мають візуального контакту.

Найвиразнішою рисою електронного спілкування є можливість передачі емоцій та інших невербальних засобів за допомогою «смайликів». Незважаючи на те, що між учасниками немає безпосереднього контакту, комунікація все ж таки може бути емоційно забарвленою. Для цього в комп'ютерному середовищі використовують «смайлики». За їх допомогою можна передавати різноманітні емоції, наприклад:

- 😊 – радість;
- ☹️ – прикрість;
- :-I – байдужість;
- 🤪 – подив;
- `:-) – легке здивування;
- :-T – наполегливість;
- :-E – злість;
- 8 – [] – страх.

Традиційний письмовий текст у мережі змінюється й набуває гіпертекстової форми. Звідси і з'являється наступна риса – гіпертекстовість.

Віртуальність – знаковий, символічний спосіб комп'ютерно-опосередкованої взаємодії. Люди живуть у символічному середовищі і взаємодіють опосередковано через це середовище. Так, наприклад, Мануель Кастельс назвав сучасну культуру «культурою реальної віртуальності», яку створено з комунікаційних процесів, в основі яких лежить «виробництво і споживання знаків» [6, с.413].

Унаслідок складності, а часом і неможливості здійснення спостереження чи контролю спілкування в Інтернеті, природною рисою комп'ютерного дискурсу є анонімність учасників. Вони спілкуються в режимі реального часу, але нічого не знають один про одного, окрім нікнейма (від англ. *nick, nickname* – «інше ім'я») й тієї інформації, яку кожен із них про себе повідомляє.

Цікавою й визначальною рисою комп'ютерного дискурсу є креативність учасників. Ані анонімність, ані дистанційність, ані віртуальність не позбавляють комп'ютерне спілкування креативного моменту, адже кожна людина має безліч можливостей для створення свого унікального образу, свого нового індивідуального світу.

Характерною ознакою для комп'ютерного дискурсу є жанрова неоднорідність. Традиційно виділяють такі жанри:

- загально-інформаційні (сайти електронних ЗМІ, сайти провайдерів Інтернет-послуг);
- науково-освітні та спеціальні інформаційні (інтерактивні навчальні курси, наукові статті, монографії);
- художньо-літературні жанри (мають оцифровані твори світової класики, або твори, які з самого початку створюють лише для публікації в мережі, так звана «мережература»).

Отже, сучасний комп'ютерний дискурс є комплексом органічно пов'язаних між собою специфічних рис, які формують та увиразнюють такого виду дистанційне спілкування.

РОЗДІЛ 3. ФОРМАЛЬНО-ГРАМАТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОМП'ЮТЕРНОГО ДИСКУРСУ

3.1. Основні способи творення української комп'ютерної лексики

Шляхи і способи утворення комп'ютерної лексико-семантичної системи різноманітні, й усі вони підпорядковані реалізації головного завдання – пристосування запозиченого слова до територіально-мовної сфери й залучити його для повсякденного вжитку.

В українській мові основних способів словотворення два: морфологічний і неморфологічний. До морфологічних способів належать афіксальні (суфіксальний, префіксальний, суфіксально-префіксальний), безафіксний, складання, аббревіація. До неморфологічних способів належать морфолого-синтаксичний (набуття нового значення при переході з однієї частини в іншу), лексико-синтаксичний (нове слово утворюється в результаті зрощення слів, словосполучення в одне слово) та лексико-семантичний (метафоричне переосмислення вже існуючих у мові слів).

Морфологічне словотворення. Це один з найбільших способів словотворення в сучасній українській мові. Слова творяться за допомогою словотворчих афіксів (суфіксів, префіксів) або поєднання основ. Це найбільш продуктивний спосіб творення слів.

Афіксальні способи

В енциклопедії «Українська мова» [22, с.178] зазначається, що афіксація – це найхарактерніший для української мови спосіб словотворення, за допомогою якого утворюються майже 85 відсотків слів її словникового складу. Суть полягає у тому, що похідні слова творяться за допомогою афіксів (суфіксів, префіксів). До способів афіксації належать:

- суфіксальний;
- префіксальний;
- суфіксально-префіксальний.

Суфіксальний спосіб або суфіксація – це творення похідних слів за допомогою суфіксів. Як правило, у процесі комп'ютерного словотворення питомі суфіксальні морфеми приєднуються до запозичених переважно з англійської мови основ.

Так, англійське дієслово *crack* (розколювати) породило українське слово *крекнути* (або в жартівливій формі *крякнути*), а *hack* (розбивати) – *хакнути*. Ці слова мають український суфікс -ну, функція якого – позначення одноразової дії.

На продуктивність суфіксації при формуванні комп'ютерної номінації вказують такі приклади:

- уживання зменшувально-емоційних суфіксів з іменниками жіночого роду: **-к-:** *вебка*; *мишка*; *прокрутка*; *флешка*; *гіфка*; **-очк-:** *бейбочка*;
- *Геймер* – англійська основа *game* (гра) з додаванням іменникового суфікса **-ер**, що позначає людину, яка виконує певні дії (грає в комп'ютерні ігри – гравець); *контролер* (*controller*, від *control* – «управління, керування») + іменниковий суфікс **-ер**, спеціалізований компонент системи, що призначений для керування зовнішніми пристроями комп'ютера: накопичувачами, відеосистемою та дисплеєм, принтерами тощо;
- **-ер** є питомим англійським омонімічним суфіксом, який використовують при адаптації назв професій: *фоловер*; *фрілансер*; *банер*; *спойлер*;
- дієсловам доконаного виду притаманний суфікс **-ну-:** *лайкнути*; *твітнути*; *хакнути*; *тегнути*;
- дієсловам недоконаного виду притаманний суфікс **-и-:** *постити*; *моніторити*; *чекінитися*; *гугнити*; *кодити*; *стрімити*.

Префіксальний спосіб або префіксація – це творення слів шляхом поєднання префікса з основою або зі словом. Наприклад, *закачати* – основа *качати*, префікс **за-**, що означає початок і завершеність дії: *запостити*; *заспамити*; *забанити*; *закачати*; *залити*. За цим же принципом утворені такі дієслова: *злити*, *скинути*, *вбити*.

Для вираження зворотної форми дієслова часто вживається постфікс – **-ся(-сь)**: *скайпитися; чатитись; зафрендитись*.

Для вказівки на повторне виконання дії використовують префікс **ре-**: *репостити; ретвітнути*.

Суфіксально-префіксальний спосіб – це творення похідних слів за допомогою префіксів та суфіксів. За приклад візьмемо слово *залогінітись*, *авторизуватись*, що означає увійти у систему на основі облікових даних. Тут до англійської основи *log(-)in* – вхід у систему – приєднано префікс початку чи завершення дії **за-** та дієслівний суфікс **-и-**. За такою ж схемою за допомогою префікса **при-** зі значенням приєднання чи доповнення, отримуємо слово *приточити*, що означає приєднати файл до основного повідомлення в електронній пошті.

Безафіксне словотворення

Значну продуктивність у безафіксному словотворенні комп'ютерних номенів має спосіб **усічення основ**. Наприклад, *комп* – *комп'ютер*; *проги* – *програми*; *клава* – *клавіатура*; *проц* – *процесор*; *оперативка* – *оперативна пам'ять*; *флешка* – *USB Flash накопичувач*; *винт* – *винчестер (жорсткий диск)*.

Складання

Складання – це спосіб творення складних слів шляхом об'єднання в одне ціле двох або більше основ чи цілих слів, або їх скорочень (усічень). Залежно від того, що об'єднується (слова чи основи слів, чи скорочені основи слів), цей спосіб має такі різновиди: основоскладання, словоскладання, аббревіація.

Основоскладання – це поєднання кількох основ слів за допомогою інтерфіксів або без них. Таким способом, наприклад, утворено слово Інтернет (міжнародна комп'ютерна мережа) – складання основ *інтер-* (міжнародний) та *-net* (мережа); інтерфейс – *інтер-* (зовнішній) та *-фейс* (обличчя).

Словоскладання – це поєднання кількох слів або словоформ в одне складне слово. Наприклад, *cyberbuddy* – співрозмовник в Інтернеті, де *cyber* –

кібер та *buddy* – приятель; *вебсайт* – веб – сервіс World Wide Web та *сайт* – група гіпертекстових документів – всесвітня павутина.

Абревіація (від латинського *abrevio* – «скорочую») – це спосіб утворення нових слів шляхом об'єднання в одне ціле двох або більше усічених основ (*сисадмін* – *системний адміністратор*; *PC* – *personal computer*; *CIS* – *CompuServe information serve*; *ПЗП* – *постійний запам'ятовуючий пристрій*).

Неморфологічне словотворення

Лексико-семантичний спосіб. Це такий спосіб, коли похідне слово з'являється семантичним шляхом через розщеплення багатозначного слова і поступове утворення омонімів, тобто слово набуває нового значення за рахунок переосмислення вже наявних у мові слів. Нових значень у комп'ютерному жаргоні набули багато українських дієслів, наприклад, *зависнути* (перестати відповідати на команди), *перекачати*, *злити* (переписати інформацію).

На основі аналізу мовного матеріалу, можна констатувати, що лексико-семантичний спосіб є найбільш продуктивним і зустрічається поряд з іншими способами (зокрема афіксальним: *злити*, *вбити*).

Лексико-синтаксичний спосіб. Це такий спосіб словотворення, коли похідне слово утворюється внаслідок поступового зрощення словосполучення в одне слово. Наприклад, *Юзнет (Usenet)* – загальна мережа, всесвітня загальнонародна мережа телеконференцій; нове слово утворюється в результаті зрощення компонентів словосполучення (*use* – *використовувати*, *the net* – *мережу*).

Морфолого-синтаксичний спосіб охоплює похідні слова, які виникають унаслідок переходу слів або словоформ з однієї частини мови в іншу. Таким способом утворено слово *масдай* – операційна система Windows чи будь-яка інша погана річ (від англійського *must die* – *повинно померти*), англійська дієслівна конструкція переходить в український іменник.

Отже, дериваційні процеси формування лексико-семантичної комп'ютерної сфери ґрунтуються на засадах традиційного словотворення та підпорядковуються фонетичним, граматичним, стилістичним нормам сучасної літературної мови.

3.2. Аббревіація та акронім як форми скорочення лексичних одиниць

У процесі розвитку технологій українська мова збагачується новими технічними поняттями, які у свою чергу створюють нові складні лексичні одиниці. Для спрощення комунікації використовують дві форми скорочення – аббревіацію та акронім.

Аббревіатурою є слова, утворені методом скорочення перших літер, що входять до складу назви чи поняття.

Усі аббревіатури поділяються за кількістю скорочених слів – компонентів. Виділяють:

двокомпонентні: прикметник + іменник у Н.в. на позначення терміна-іменника із вказівкою на його функціональність (*ПП – програмний продукт; АС – автоматизована система; ЦП – центральний процесор; ІР (Internet Protocol) – мережний протокол*; іменник-атрибут + іменник у Р.в. із вказівкою на його структурно-функціональні особливості (*БД – база даних*);

трикомпонентні: іменник + іменник + іменник з прийменником (*БЗМ – блок зв'язку з магістраллю; БДС – блок доступу до середовища; ROM (Read Only memory) – пам'ять лише для читання*); прикметник + прикметник + іменник (*ЦАП – цифро-аналоговий перетворювач; ЖМД – жорсткий магнітний диск; HDD (Hard Disk Drive) – жорсткий магнітний диск; ОЗП – оперативний запам'ятовуючий пристрій; АЦП – аналоговий цифро-перетворювач; ГМД – гнучкий магнітний диск; ДЕЗ – документальний електрозв'язок*); прикметник + іменник + іменник (*BIOS (Basic Input/Output System) – базова програма введення/виведення*);

чотирикомпонентні: прикметник + прикметник + прикметник + іменник (*ПЕОМ – персональна електронна обчислювальна машина; АІПС – автоматизована інформаційно-пошукова система*); іменник + іменник-атрибут + іменник в Р.в. + іменник в О.в. (*СКБД – система керування базами даних*); іменник + прикметник + прикметник + іменник (*НГМД – накопичувач на гнучких магнітних дисках; ЖГМД – накопичувач на жорстких магнітних дисках*);

п'ятикомпонентна: аббревіатура *АСІТО* (*автоматизована система інформаційно-технологічного обслуговування*, утворена поєднанням стержневих іменників із простим та складним прикметниками; прикметник + прикметник + іменник + прикметник + іменник в О.в. (*SDRAM (Synchronous Dynamic Random Access Memory) – синхронна динамічна пам'ять з довільним доступом*; прикметник + іменник + іменник + прикметник + іменник у Р.в. (*HTTPS(Hyper Text Transfer Protocol Secure) – захищений протокол передавання гіпертекстових сторінок*).

Окремо виділяють слова, утворені за допомогою префіксоїда: **авто-** (від автоматичний) + іменник (*автокод; автовідповідь*); **теле-** (від телевізійний) + віддієслівний іменник (*телеоброблення*).

Як продукт способу скорочення аббревіатура твориться за допомогою поєднаних зі скорочуваного слова комбінацій букв. Цей спосіб розповсюджується в усіх письмових жанрах завдяки електронним носіям обміну інформацією. Поступово ці скорочення переходять в усне мовлення, остаточно закріплюючись там.

Окремим видом аббревіації визнають акронім. Він складається з початкових звуків або літер слів твірного словосполучення і вважається цілком самостійним словом. Найчастіше акронім використовують при спілкуванні через SMS та різноманітні соціальні мережі. З метою економії часу користувачі скорочують типові слова та репліки до кількох літер. Наприклад, *oh my God – OMG; okay – OK; lots of laughs – голосно сміятись – lol*.

Такий спосіб скорочення в українській мові не є продуктивним, однак у повсякденному вжитку інколи використовуються англомовні акроніми.

Отже, насичення Інтернет-простору аббревіатурними утвореннями зумовлене необхідністю економії часу, докладанням мінімальних зусиль для обміну інформацією, економією електроенергії. Спілкуючись у мережі таким чином, користувачі сприяють створенню нового різновиду мови, який базується на графічних словах та символах.

3.3. Графіка комп'ютерного дискурсу

Ми передаємо повідомлення як через чат у мережі Інтернет, так і текстовим повідомленням через мобільний телефон. Повідомлення набирається на клавіатурі, при цьому передати адресату свої емоції дуже важко та займає багато часу. Для полегшення вирішення цього завдання була створена особлива знакова система, яка використовується в текстових повідомленнях.

Аналіз графіки комп'ютерного спілкування дав змогу встановити, що окрім традиційних графічних засобів є також і специфічні. Подаємо коротку характеристику деяких таких графічних елементів.

Використання смайликів

Смайлики – це спеціальні позначки, які утворюються із різноманітних розділових знаків, дужок та мають своїм завданням передати настрій, почуття, реакцію співрозмовника. Якщо дивитися на смайлики збоку, то можна побачити міміку людського обличчя.

Наприклад: форма :) чи :-) служить для передачі радості, а форма ; -) висловлює іронію і говорить про те, що слова не потрібно розуміти буквально. Або, наприклад, форма :(чи :-(виражає сум.

- Ти даси свій номер телефону? Або встати у чергу? :)
- Не беріть у голову... Я занадто старий, щоб співати! :(

– ;-) чи ;) означає підморгування, :* - поцілунок, :D – сміх, : (- невдоволення.

- Він: Привіт ;-)
- Вона: Привіт ;)
- Він: Ти гарна :*
- Вона: Дякую, але в мене є чоловік :D
- Він: : (

У час сучасних технологій смайлики стали ще різноманітнішими. Тепер вони не обов'язково повинні створюватися за допомогою розділових знаків, тепер це маленька, більш реалістична картинка: ☺ - радість, ☹ - сум тощо.

Використання лапок

Лапки використовують у різних типах дискурсу. У комп'ютерному дискурсі їх застосовують для підкреслення, підсилення значень окремих слів, зокрема жаргонних і розмовних. Із цією ж метою, окрім звичайних лапок, використовують і їх різноманітні форми: “ “, ‘ ‘, * *, - -, = =. Наприклад: *Будь-хто, хто читає такі «газети», весь час зустрічаються з *маячнею* на кшталт цієї.*

Дублювання однієї і тієї ж літери для підсилення емоцій: *Сьогодні п'ятницяяяяя. Урааааааааааа.*

Виділення цілого слова або речення за допомогою великих літер (Caps Lock). Але, коли слово надруковане великими літерами, якщо це не заголовок, воно сприймається як крик: *МЕНЕ НІХТО НІ ДО ЧОГО НЕ ЗМОЖЕ ПРИНУДИТИ.*

Повторення знака оклику й знака питання для підсилення емоційності: *Хммммм, треба подумати, вірно? Оййй, я ж забув, ви так не робите, ви ВІРИТЕ у всесвітню змову!!!!!!*

Використання зірочок для заміни грубих слів: *Ти точно х****а!!!*

Отже, призначенням комп'ютерної графіки є полегшена передача емоцій та, звичайно, економія часу, бо не потрібно довго набирати текст, можна тільки поставити декілька знаків.

3.4. Емотикони в електронному тексті

Наукова назва смайла – емотикон – пішла від англійського emotion + icon – використання схематичного зображення для передавання емоцій в електронних текстах [24]. Вперше такий символ з'явився у 1982 році в електронному повідомленні Скота Фалмана, відправленому корпоративною мережею IBM. Відтоді емоції авторів передавалися за допомогою друкарських знаків, але з часом їх замінили інтерактивні ідеограми.

У наш час основним кодифікованим джерелом інформації про емотикони є електронні словники, що з'явилися ще у першій половині 90-х років 20-го століття. Посилання до словників такого типу є, наприклад, робота Вагнера [1]:*<|:-) англ. 'User is Santa Claus' - укр.'Користувач - Санта Клаус' :-@ англ. 'User's beard has permanent wave or was drawn by Picasso' - укр.'Борода користувача має перманент або намальована Пікасо' =:-) англ. 'Smiley punk-rocker' - укр. 'Посмішка панк-рокера' o-) англ. 'User is cyclops' - укр. 'Користувач - циклоп' А в іншій [Sanderson 1997] такі: ::-: англ. 'Mutant' - укр. 'Мутант' ((англ. 'Robocop' - укр. 'Робокоп' 7:) англ. 'Ronald Reagan' - укр. 'Роналд Рейган' @= англ. 'Atomkrieg' - укр. 'Атомна війна'.

Представлені емотикони є прикладом okazionalizmів, тобто є плодом авторської фантазії.

За частотністю використання емотикон умовно поділяють на три групи. До першої групи відносять символ обличчя, яке посміхається. Це символізує позитивне ставлення автора до віртуального співрозмовника.

Другу групу складають сумні обличчя, які вказують на те, що повідомлюваний факт потрібно сприймати з сумом.

У третю групу входять емотикони, семантична природа яких не є зрозумілою для загалу. Ці емотикони сприймає лише те коло користувачів, для яких вони створені. Саме вони і є яскравим прикладом okazionalizmів.

Проаналізувавши тексти електронних листів, ми можемо звернути увагу на те, що в системі емотикону є закономірності використання певних компонентів. При створенні «обличчя» є семантично незмінні позначки. Прикладом є компонент, який позначає рот (дужка), очі (двокрапка), ніс (тире). Вони належать до загальноприйнятих і загальновідомих компонентів, тобто є зрозумілими для усіх віртуальних співрозмовників.

На утворення різних модифікацій «смайликів» впливають декілька процесів. Найтипівішим є скорочення семіотичних знаків. Він пов'язаний з частотністю використання короткої форми знаку. Тобто типові емотикони скорочуються, відокремлюючи один із компонентів. Наприклад, при створенні смайла на позначення «обличчя, яке посміхається», залишають лише «рот». Уживання короткої форми фіксується частіше, ніж повної.

Процес повторення компонентів знаку, або ж редуплікація є не менш популярним. Він використовується для підсилення емоцій, які передаються цим знаком, та виявляється в повторях правої частини знаку. Наприклад, щоб передати сміх з іронією редуплікують позначку рота.

ВИСНОВКИ

Розвиток мови – це тернистий і тривалий процес, який тісно пов'язаний із суспільно-історичними реаліями, із науково-технічним прогресом, із міжмовними контактами. Одним із джерел розвитку лексико-семантичної системи мови на сучасному етапі є комп'ютерна сфера, що й викликала інтерес до наукового висвітлення лінгвістичних досліджень даного сегменту. Зокрема, Л. Ф. Компанцева зазначає: «Мова Інтернету може бути віднесена до нового різновиду мови, що посідає значуще місце в житті соціуму разом з такими великими підсистемами, як, наприклад, мова художньої літератури, розмовна мова тощо» [10, с.30].

Комп'ютерний дискурс – це спілкування користувачів засобами комп'ютерних мереж. Ми розглянули найхарактерніші риси комп'ютерного спілкування, проаналізували основні компоненти електронної комунікації. У роботі окреслили межі використання електронного каналу для створення і прийняття повідомлень між адресантом і адресатом: це і передача емоцій та інших невербальних засобів за допомогою «смайликів», щоб, незважаючи на те, що між учасниками спілкування немає безпосереднього контакту, обмін інформацією все ж таки був емоційно забарвленим; це й анонімність; це і жанрова неоднорідність.

Шляхи і способи становлення комп'ютерної комунікації багатогранні. Головне завдання – пристосувати запозичене слово до реальної мовної дійсності й залучити його до активного вжитку. Слова утворюються двома способами – морфологічним (афіксальним, безафіксним, складання, аббревіація) і неморфологічним (морфолого-синтаксичним, лексико-синтаксичним, лексико-семантичним). На основі розглянутих дериваційних процесів ми зробили висновок, що комп'ютерна лексика дуже близька до загальноновживаної; утворюється й розвивається за тими самими закономірностями. Також, аналізуючи тематичні групи в українському та англійському комп'ютерному дискурсі ми з'ясували, що вони невід'ємно

пов'язані із зовнішніми факторами. Як правило, електронну інформацію передають як через чат у мережі Інтернет, так і текстовим повідомленням через мобільний телефон. Повідомлення набирається на клавіатурі й не супроводжується емоційно-експресивним забарвленням. Завдяки знаковій системі комп'ютерної графіки полегшується передача оцінних складників.

На сучасному етапі комп'ютерний дискурс стає оригінальним мовленням спеціалістів із галузей новітніх технологій. Крім цього, він активно розширює коло користувачів, що сприяє унормуванню фонетичних, граматичних, стилістичних засобів. За допомогою сучасних технологій людство у повсякденному спілкуванні може передавати інформацію за короткий проміжок часу, обмінюватися фото, відео, емоціями. Діджиталізація дає змогу створювати нові програми, ігри, сайти.

Функціонально-стилістичні аспекти комп'ютерного дискурсу заслуговують на подальше вивчення, адже саме йому на сучасному етапі належить провідна роль у висвітленні національних культур світу, у вивченні іноземних мов; комп'ютерний дискурс є також засобом міжнародних зв'язків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ: Академія. 2004. 342с.
2. Белова А. Д. Взаємодія вербальних і невербальних компонентів комунікації у сучасному англomовному дискурсі. : *Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук*. Київський ун-т ім. Тараса Шевченка. К., 2009. 469с.
3. Бондар О. В. Визначення поняття «дискурс» у лінгвістичній науці. *Студентські наукові записки*. Серія «Філологічна». 2011. № 4. С.16 – 19.
4. Галичкина Е. Н. Специфика компьютерного дискурса на английском и русском языках : *Автореф., дис. канд. филол. наук*. Астрахань, 2001. 212с.
5. Дедова О. В. Лингвoseмeиотический анализ электронного гипертекста : *Автореф., дис. докт. фил. наук*. Москва, 2006. 253с.
6. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура. М.: ГУ ВШЭ, 2000. 608 с.
7. Карасик В. И. О категориях дискурса. *Языковая личность: социолингвистические и эмотивные аспекты* : Сб. науч. тр. Волгоград – Саратов: Перемена. 1991. 477с.
8. Карпа І. Б. Мова та Інтернет: функціональні характеристики та ефективність інтерактивної комунікації. *Мова і культура*. К., 2009. Вип. 11. Т.VII (119). С. 192–200.
9. Кириченко О. А. Новації у мові комп'ютерних користувачів. *Філологічні трактати*. 2010. Т.2. № 3. С. 51 – 55.
10. Компанцева Л. Ф. Інтернет-комунікація: когнітивно-прагматичний та лінгвокультурологічний аспекти : *Автореф., дис., док. фил. наук*. Ровно, 2007. 114с.
11. Комп'ютерний словник. В. О. Соловйова. К. : Україна, 1997. 470с.

12. Купцова Н. С. Особенности языка хакеров. *Язык как структура и социальная практика*. Хабаровск, 2000. Вып. 1. С. 37 – 40
13. Лингвистический энциклопедический словарь. Гл. ред. В. Н. Ярцева. Москва: Сов. Энциклопедия, 1990. 685с.
14. Масенко Л. Т. Українська жаргонологія: проблеми становлення. *Українська мова та література*. № 38. 2006. С. 3 – 24.
15. Міщинська І. В. Особливості застосування соціально маркованої лексики в медіа дискурсі. *«Молодий вчений»* № 2.1 (78.1) лютий, 2020. С.56 –59.
16. Мойсеєнко С. М. Прагматична зв'язність комп'ютерного дискурсу. *Англістика та американістика: Дніпропетр. нац. ун-ту*, 2012. Вип.9. 224с.
17. Мойсеєнко С. М. Стилiстико-синтаксичні засоби формування англійського комп'ютерного дискурсу. *Наукові записки. Серія «Філологічна»*. Острог: Видавництво Національного Університету «Острозька академія». Вип. 29. 2012. 402 с.
18. Самаричева А. И. Англоязычное влияние на немецкий компьютерный дискурс. *Язык, коммуникация и социальная среда*. Воронеж: Изд-во ВГУ, 2001. Вып.1. С. 67 – 72.
19. Серажим К. С. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архетоніка, варіативність. К: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2002. с. 31.
20. Словник української мови: в 11 томах. Том 8. Київ: Наукова думка, 1977. 928 с.
21. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. За ред. С. Я. Єрмоленко. К. : Либідь, 2001. 224с.,
22. Українська мова. Енциклопедія. НАН України. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні, Ін-т української мови. К.: «Українська енциклопедія» ім. М.П.Бажана, 2000. 750 с.

23. Чумак Л. М. Складноскорочені слова як особливий клас слів у сучасній англійській мові. *Вісник Житомирського державного університету*. 2008. С. 212 – 215.
24. High Noon on the Electronic Frontier: Conceptual Issues in Cyberspace. 1999 Massachusetts Institute of Technology 536 p.
25. Calvet Louis-Jean. L'Argot en 20 Lecons. Paris: Payot, 1993.
26. Collins English Dictionary [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/netspeak>.
27. Crystal D. Language and the Internet. Cambridge university press, 2004. 272p.
28. Teun Van Dijk. Ideology. A multidisciplinary approach. London: Sage, 1998. 384 p.